

УДК 343.415

ПОКАРАННЯ ЗА ПІДКУП ВИБОРЦІВ, УЧАСНИКІВ РЕФЕРЕНДУМУ: ПРОБЛЕМИ ПОБУДОВИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВИХ САНКЦІЙ ЗА СТ. 160 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Кострицький В.В., заступник голови
Апеляційний суд Луганської області

Статтю присвячено проблемним питанням побудови кримінально-правової санкції за ст. 160 Кримінального кодексу України «Підкуп виборця, учасника референдуму» з урахуванням судової практики призначення покарання 2015–2017 рр. та відповідності її побудови правилам і закономірностям, визначеним доктриною кримінального права. У статті досліджено питання застосування покарання за ст. 160 Кримінального кодексу України в судовій практиці та особливості конструкції складу злочину, передбаченого цією нормою. Простежено зв'язок у конструюванні санкції між основним і кваліфікованим складом, а також питання узгодженості караності з іншими злочинами проти виборчих і референдних прав. Розглянуто питання узгодженості конструювання санкції з іншими злочинами, що пов'язані з отриманням неправомірної вигоди. На підставі дослідження сформувано висновки щодо вдосконалення санкції ст. 160 Кримінального кодексу України.

Ключові слова: підкуп виборця або учасника референдуму, кримінальна відповідальність, кримінально-правова санкція, покарання, штраф, позбавлення волі.

Статья посвящена проблемным вопросам построения уголовно-правовой санкции по ст. 160 Уголовного кодекса Украины «Подкуп избирателя, участника референдума» с учетом судебной практики назначения наказания 2015–2017 гг. и соответствия ее построения правилам и закономерностям, определенным доктриной уголовного права. В статье исследованы вопросы применения наказания по ст. 160 Уголовного кодекса Украины в судебной практике и особенности конструкции состава преступления, предусмотренного этой нормой. Прослежена связь в конструировании санкции между основным и квалифицированным составом, а также вопросы согласованности наказуемости с другими преступлениями против избирательных и референдных прав. Рассмотрены вопросы согласованности конструирования санкции с другими преступлениями, связанными с получением неправомысленной выгоды. На основании исследования сформулированы выводы по совершенствованию санкции ст. 160 Уголовного кодекса Украины.

Ключевые слова: подкуп избирателя или участника референдума, уголовная ответственность, уголовно-правовая санкция, наказание, штраф, лишение свободы.

Kostritskyi V.V. PUNISHMENT FOR BRIBING VOTERS, REFERENDUM PARTICIPANTS: PROBLEMS OF BUILDING CRIMINAL SANCTIONS UNDER ART. 160 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE AND WAYS TO RESOLVE THEM

The article is devoted to the problematic issues of the construction of a criminal-law sanction under art. 160 of the Criminal Code of Ukraine “Bribing a voter, a participant in a referendum” taking into account the judicial practice of imposing punishment for 2015–2017, and the conformity of its construction with the rules and laws determined by the doctrine of criminal law. The article investigates the issue of punishment under art. 160 of the Criminal Code of Ukraine in judicial practice and peculiarities of the structure of the crime, stipulated by this norm. A link has been traced in designing sanctions between the main and the qualified composition, as well as the issue of the coherence of punishment with other crimes against election and referendum rights. The questions of the consistency of designing a sanction with other crimes connected with obtaining the illegal benefit are considered. Based on the study, conclusions were drawn on improving the sanction of art. 160 of the Criminal Code of Ukraine.

Key words: bribery of a voter or referendum participant, criminal liability, criminal sanction, punishment, fine, imprisonment.

Постановка проблеми. Вектор караності щодо злочинів проти виборчих і референдних прав із частотою періодичністю змінювався від напряму гуманізації до посилення кримінальної відповідальності. Серед аргументів посилення кримінальної відповідальності щодо захисту виборчих і референдних прав у пояснювальній записці до Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян» від 14 жовтня 2014 р. зазначалося, що прийняття Кримінального процесуального кодексу України та зміни до Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» унеможливу-

ють негласне виявлення й фіксування слідів цих злочинів. Унаслідок цього гуманізація кримінального законодавства та невинуватості м'яке кримінальне покарання призвели до активного протиправного впливу на волевиявлення громадян і результати виборів, що негативно впливає на політичні процеси в державі [1].

На цей час підготовлений проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо захисту вільного волевиявлення виборців та посилення відповідальності за порушення виборчого законодавства) від 6 березня 2018 р. з метою запровадження законодавчих механізмів протидії незаконним

технологіям впливу на вільне волевиявлення виборців та фальсифікації результатів виборів [2].

Водночас висловлюються думки щодо розширення можливостей проведення негласних слідчих (розшукових) дій у справах про порушення правил фінансування виборчих кампаній (ст. 159-1 Кримінального кодексу України (далі – КК України)) та підкуп виборців (ст. 160 КК України), що передбачатиме необхідність визнання цих злочинів тяжкими або розширення кола злочинів, щодо яких можливе застосування негласних слідчо-розшукових дій, на корупційні правопорушення та виборчі злочини, визначені ст. ст. 159-1, 160 КК України. Також пропонується посилювати відповідальність за ч. 1 ст. 160 КК України положенням про позбавлення волі до 3 років для уможливлення застосування в разі скоєння таких злочинів ст. 208 Кримінального процесуального кодексу України (затримання порушника на місці представником органу Національної поліції) [3].

Мета статті – здійснити аналіз конструкції санкцій ст. 160 КК України з урахуванням судової практики призначення покарання та відповідності її побудови правилам і закономірностям, визначеним доктриною кримінального права.

Виклад основного матеріалу. Законом України № 1703-VII були внесені зміни щодо підстав кримінальної відповідальності за підкуп виборця, учасника референдуму та змінені санкції ст. 160 КК України. Назва прийнятого закону відображала його сутність. Так, штраф як найбільш м'який вид покарання та виправні роботи взагалі не передбачені в санкції за пропозицію, обіцянку або надання неправомірної вигоди виборцю чи учаснику референдуму. Штраф як альтернативний основний вид покарання передбачений у санкції ч. 1 ст. 160 КК України за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання виборцем неправомірної вигоди, що вчиняє виборець чи учасник референдуму. Отже, здійснена криміналізація суспільно небезпечного діяння, суб'єктом якого є виборець чи учасник референдуму. Водночас покарання за цей злочин у виді штрафу було збільшене від 100 до 300 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (далі – нмдг), тобто з 1700 до 5100 грн. Отже, відповідна сума мінімальної межі штрафу визнавалася як максимальна межа штрафу в 2000 р. для осіб, які вчинили порушення законодавства про референдум, передбачаючи також підкуп серед інших способів злочинних посягань щодо реалізації учасником референдуму свого волевиявлення.

За підкуп щодо виборця чи учасника референдуму в санкціях ч. ч. 2–3 ст. 160 КК України (у редакції від 14 жовтня 2014 р.) передбачено альтернативні санкції, у яких вказано два основні види покарання – обмеження та позбавлення волі на певний строк, а також обов'язковий додатковий вид покарання (обмеження займатися певною діяльністю на строк від 1 до 3 років), який раніше не передбачався. Попередня редакція ст. 160 КК України передбачала альтернативно

більш м'які основні види покарання – штраф, виправні роботи. За кваліфікований склад (ч. 4 ст. 160 КК України) передбачено єдиний вид покарання, пов'язаний з ізоляцією від суспільства, – позбавлення волі, строк якого визначений від 5 до 7 років. Відповідно, нижня межа цього виду покарання (5 років позбавлення волі) визнавалася максимальним строком позбавлення волі за кваліфікований склад порушення законодавства про референдум (ч. 2 ст. 160 КК України в редакції до 14 жовтня 2014 р.).

Наявність у КК України значної кількості альтернативних покарань за один і той же злочин проти виборчих та референдних прав громадянина, а також розмежування тяжкості покарання залежно від тяжкості порушення виборчих і референдних правовідносин оцінюється дослідниками позитивно, оскільки визначається як прояв принципів призначення покарання, серед яких – обґрунтованість покарання й відповідність його обставинам вчинення злочину, гуманність покарання, індивідуалізація покарання з огляду на особу, яка скоїла злочин, тощо [4, с. 87]. Водночас необхідно оцінити конструювання санкцій крізь іншу призму. Відповідно до форми № 7 статистичної звітності Державної судової адміністрації України (далі – ДСАУ) за 2015–2017 рр. питома вага жінок у кількості засуджених становить такі показники: у 2015 р. – із 7 осіб 3 (42,8%) [5], у 2016 р. – із 14 осіб 7 (50%) [6]. У 2017 р. кримінальне провадження щодо 11 осіб за ч. 1 ст. 160 КК України було закрито у зв'язку з дійовим каяттям, дані щодо статевої приналежності відповідних осіб відсутні [7]. Беручи до уваги склад засуджених за 2015–2016 рр., робимо висновок, що принаймні за ці роки участь жінок у підкупі близька до паритетної. У зв'язку із цим із трьох альтернативно визначених видів покарання (штраф, виправні роботи, обмеження волі) у разі прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди жінкою, яка є вагітною чи перебуває у відпустці по догляду за дитиною, щодо жінок, які мають дітей віком до 14 років, непрацездатні або досягли пенсійного віку, з урахуванням вимог ч. 2 ст. 57 та ч. 3 ст. 61 КК України може бути призначено лише штраф.

Отже, згідно із ч. 2 ст. 57 та ч. 3 ст. 61 КК України жінкам, які підпадають під категорії обмеження, а також щодо осіб, які досягли пенсійного віку, без урахування статевої приналежності може бути призначено за ч. 1 ст. 160 КК України лише штраф, а за ч. ч. 2–4 ст. 160 КК України – лише позбавлення волі. Відповідно до зазначених категорій осіб з урахуванням обмежень призначення покарання за Загальною частиною КК України чотири санкції частин ст. 160 КК України є безальтернативними.

З огляду на наведене доцільно дослідити такі питання:

1) застосування покарання за ст. 160 КК України в судовій практиці;

2) особливості конструкції складу злочину, передбаченого ст. 160 КК України, простеживши взаємозв'язок у конструюванні санкції між основним і кваліфікованим складом;

3) узгодженості караності з іншими злочинами проти виборчих і референдних прав з огляду на їх функціональне призначення;

4) узгодженості конструювання санкції з іншими злочинами, що пов'язані з отриманням неправомірної вигоди.

Наведемо дані форми № 6 звітності ДСАУ: – у 2015 р. засуджено за ст. 160 КК України всього 7 осіб, з них за ч. 1 – 1 особу, за ч. 2 – 1 особу, за ч. 4 – 5 осіб. За ч. 1 ст. 160 КК України було призначено покарання у виді штрафу; 6 осіб, засуджених за ч. ч. 2 та 4 ст. 160 КК України, звільнено від покарання з випробуванням [8]. Також застосовувався обов'язковий додатковий вид покарання (позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю) за ч. 2 ст. 160 до 1 засудженого та за ч. 4 ст. 160 – до 2 засуджених. До 3 осіб, засуджених за ч. 4 ст. 160 КК України, призначалося покарання із застосуванням ст. 69 КК України. Тому позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю як обов'язкове додаткове покарання за ч. 4 ст. 160 КК України не застосовувалось до відповідних осіб;

– у 2016 р. засуджених за ст. 160 КК України всього 14 осіб, з них за ч. 1 – 12 осіб, за ч. 2 – 1 особа, за ч. 4 – 1 особа. За ч. 1 ст. 160 КК України було призначено покарання у виді штрафу, водночас до 11 засуджених – штраф із застосуванням ст. 69 КК України (призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом); 2 осіб, засуджених за ч. ч. 2 та 4 ст. 160 КК України, звільнено від покарання з випробуванням. За вчинення кваліфікованого підкупу виборців (ч. 4 ст. 160 КК України) також застосовувався додатковий вид покарання – позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю [9]. Однак постає питання щодо призначеного покарання за ч. 2 ст. 160 КК України: звітність не містить призначеного обов'язкового додаткового покарання (позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю) засудженому та відсутня відмітка про застосування ст. 69 КК України;

– у 2017 р. вироки (постанови) за ч. 1 ст. 160 КК України набрали законної сили стосовно 11 осіб, однак засуджених за підкуп виборця, учасника референдуму немає, оскільки справи щодо всіх 11 осіб закриті у зв'язку з дійовим каяттям [10].

За відповідний період дії кримінально-правової норми в редакції від 14 жовтня 2014 р. (згідно із законом України № 1703-VII) можна лише намітити тенденції, що за прийняття пропозиції, обіцянки або одержання виборцем, учасником референдуму неправомірної вигоди переважно призначається одне покарання з трьох основних покарань – штраф. Засудженим за ч. ч. 2 та 4 ст. 160 КК України призначається звільнення від покарання з випробуванням.

Під час проведення дослідження емпіричної бази, а саме аналізу обвинувальних вироків за кримінальними провадженнями в Єдиному державному реєстрі судових рішень, встановлено, що в реєстрі міститься 18 проваджень за ст. 160 КК України, які винесені щодо 20 осіб: за ч. 1 – 13

проваджень, за ч. 2 – 3 провадження, за ч. 3 – 0 проваджень, за ч. 4 – 2 провадження.

За ч. 1 ст. 160 КК України було призначено тільки штраф як основний вид покарання: у 12 справах розмір штрафу складав 50 нмдг (із застосуванням ст. 69 КК України), в 1 провадженні засудженому призначено штраф у розмірі 100 нмдг.

За ч. 2 ст. 160 КК України в 1 провадженні призначено обмеження волі на 1 рік, в 1 провадженні – позбавлення волі на 1 рік та ще в 1 провадженні – на 3 роки з додатковим покаранням (на 1 та на 3 роки) із застосуванням ст. 75 КК України (іспитовий строк на 1 рік у 2 провадженнях та на 1,5 року в 1 провадженні).

За ч. 4 ст. 160 КК України в 2 провадженнях засуджено 4 особи до позбавлення волі на 3 роки (3 осіб) та 5 років (1 особу), усі покарання призначалися із застосуванням ст. 75 КК України строком на 1 рік (3 особам) та на 1,5 року (1 особі).

Отже, судова практика за ст. 160 КК України (у редакції 2014 р.) свідчить про те, що за отримання неправомірної вигоди виборцем призначався лише штраф, у більшості випадків навіть нижче нижньої межі з посиленням на ст. 69 КК України. За ч. ч. 2 та 4 ст. 160 КК України реальний строк відбування покарання не призначався, оскільки призначається покарання з посиленням на ст. 75 КК України. Прикладом є провадження, де відповідно до обставин справи інтенсивність злочинної діяльності підкупу виборців досягла 70 виборців, проте 3 винним особам суд призначив узгоджену сторонами міру покарання за ч. 4 ст. 160 КК України із застосуванням ст. 69 КК України у виді 3 років позбавлення волі кожному, а також звільнив від відбування покарання з випробуванням на підставі ст. 75 КК України з іспитовим строком в 1 рік [11].

Визначивши особливості призначення покарання за ст. 160 КК України, перейдемо до аналізу конструювання санкції цієї статті з метою визначення відповідності її побудови правилам і закономірностям, визначеним доктриною кримінального права.

Відповідно до особливостей конструювання в ст. 160 КК України передбачено три основні склади злочину (ч. ч. 1, 2, 3), і лише до двох основних складів злочину (передбачених ч. ч. 2 та 3 ст. 160 КК України) визначено кваліфікуючі ознаки в ч. 4 ст. 160 КК України. Простежимо зв'язок передбачених за пропозицію, обіцянку або надання виборцю чи учаснику референдуму неправомірної вигоди покарань і кваліфікованого складу. Порівняння конструкцій санкцій ч. ч. 2 та 4 ст. 160 КК України відображає, що за кваліфікований склад цієї статті мінімальне позбавлення волі збільшене в 5 разів, а максимальне – в 2,3 раза порівняно з основним складом злочину. Отже, спостерігається непропорційне збільшення покарання, що у свою чергу порушує взаємозв'язок основного й кваліфікованого складів злочину, оскільки за ступенем суспільної небезпечності складно їх співвідносити як основний і кваліфікований склади злочину.

Так, мінімальна межа позбавлення волі за санкцією ч. 2 ст. 160 КК України – 1 рік (ч. 2 ст. 63 КК України), а максимальна – 3 роки; у кваліфікованому складі мінімальна межа позбавлення волі – 5 років, а максимальна – 7 років (ч. 4 ст. 160 КК України). Між основним і кваліфікованим складом спостерігається «розрив» між максимальною межею позбавлення волі в ч. 2 ст. 160 КК України та мінімальною межею позбавлення волі в ч. 4 ст. 160 КК України в 2 роки.

У разі здійснення передвиборної агітації (агітації референдуму) шляхом надання неправомірної вигоди визначимо зв'язок між основним і кваліфікованим складом злочину. Порівняння конструкцій санкцій ч. ч. 3 та 4 ст. 160 КК України відображає, що за кваліфікований склад цієї статті мінімальне позбавлення волі збільшене в 2,5 раза, а максимальне – в 1,75 раза порівняно з основним складом злочину.

Так, мінімальна межа позбавлення волі за санкцією ч. 3 ст. 160 КК України – 2 роки, а максимальна – 4 роки; у кваліфікованому складі мінімальна межа позбавлення волі – 5 років, а максимальна – 7 років (ч. 4 ст. 160 КК України). Відповідно, спостерігається «розрив» в 1 рік між максимальною межею позбавлення волі в ч. 3 ст. 160 КК України та мінімальною межею позбавлення волі в ч. 4 ст. 160 КК України.

У теорії кримінального права визнано, що основний, кваліфікований та особливо кваліфікований склади одного виду злочину мають різний типовий ступінь суспільної небезпечності за єдиного характеру небезпеки. Із цього постає неприпустимість «розриву» між максимумом типового покарання за злочин з основним складом і мінімумом покарання за злочин із кваліфікованим складом. Відповідно, «сходи» санкцій повинні йти або «в стик» (ч. 1 – до 3 років, ч. 2 – від 3 до 5 років), або «з перекриттям» (ч. 1 – до 3 років, ч. 2 – від 2 до 5 років, ч. 3 – від 4 до 7 років) [12, с. 340–342].

Доктриною кримінального права доведено, що диференціація буде дієвою за умови дотримання такого правила: у статтях, які мають частини, мінімальний рівень санкції частини статті, що посилює покарання, не повинен заходити за максимальну межу покарання, що встановлене за менш небезпечне діяння. Порушення такого правила конструювання санкцій статті визнається недоліком, що призводить до того, що законодавець надає суду право, не мотивуючи свого рішення, призначити однакові покарання за злочин, вчинений без кваліфікуючих ознак, та злочин, суспільна небезпечність якого за рахунок наявності цих однак є підвищеною. Тим самим нівелюється диференціація кримінальної відповідальності, а проблеми караності злочину з кваліфікуючими ознаками штучно переміщуються до сфери індивідуалізації покарання [13, с. 74–75].

Отже, згідно з правилами конструювання санкції вважаємо за доцільне запропонувати ліквідувати відповідні «розриви» під час конструювання основного та кваліфікованого складу злочину відповідно до правил кон-

струювання санкції основного й кваліфікованого складу злочину.

Включення кожного складу злочину до розділу Особливої частини КК України дає змогу ще на рівні законопроекту визначити санкцію, яка співмірна санкціям інших статей розділу (за тяжкістю вчиненого). Це актуалізує проблему узгодженості караності з іншими злочинами проти виборчих і референдних прав. Виникає питання щодо оцінки законодавцем суспільної небезпечності кваліфікованих складів ч. 4 ст. 160 КК України та ч. 3 ст. 157 КК України. Аналіз санкцій відповідних частин статей свідчить про те, що законодавець визнає більш суспільно небезпечним підкуп виборця, учасника референдуму, вчинений за попередньою змовою, ніж перешкодження вільному здійсненню громадянином свого виборчого права або права брати участь у референдумі, поєднане із застосуванням насильства та вчинене за попередньою змовою групою осіб. Такий підхід викликає протиріччя. Очевидно, що має бути протилежний висновок. Однак за конструкцією ч. 3 ст. 157 КК України мінімальна межа позбавлення волі визначена «від 3 років», тоді як за вчинення «кваліфікованого складу» підкупу передбачена санкція ч. 4 ст. 160 КК України у виді позбавлення волі «від 5 років».

Водночас у Кодексі України про адміністративні правопорушення серед адміністративних правопорушень, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення, передбачене адміністративне стягнення у виді штрафу, розмір якого варіюється до 400 нмдг (ст. 212-21 Кодексу України про адміністративні правопорушення), тоді як штраф як покарання за злочини проти виборчих і референдних прав визначається від 100 нмдг. При цьому розрахункова одиниця штрафу (нмдг) у санкціях адміністративного та кримінального законодавства однакова – 17 грн. Відповідна ситуація викликає питання, адже необхідне врегулювання відповідальності у сфері посягань на реалізацію народного волевиявлення в адміністративному та кримінальному законодавстві.

Порівняння узгодженості конструювання санкції зі складами злочину, які пов'язані з отриманням неправомірної вигоди (ст. ст. 354, 368, 368-3, 368-4, 369 КК України), показало, що сконструйовані санкції за ст. 160 КК України передбачають менший перелік видів покарань за основні склади злочину. У зв'язку з тим, що санкція кваліфікованого складу сконструйована безальтернативно з одним основним видом покарання, у правозастосуванні переважно в кожному провадженні під час призначення покарання за ч. 4 ст. 160 КК України застосовують положення ст. ст. 69 та 75 КК України. Також визначені високі мінімальні й максимальні межі покарання позбавлення волі за кваліфікований склад, передбачений у ч. 4 ст. 160 КК України, порівняно зі ст. ст. 354, 368-3, 369, 368-4 КК України. Вважаємо виправданим підхід законодавця, що в усіх проаналізованих злочинах, які пов'язані з отриманням неправо-

мірної вигоди, у санкції статті першочергово необхідно передбачати штраф, а також альтернативу виправним роботам у разі обмежень їх призначення, визначені громадські роботи, що доцільно врахувати в санкції ч. 1 ст. 160 КК України.

Н.А. Орловська виокремила закономірності, які використовуються для побудови примусових санкцій норм Особливої частини КК України, серед яких варто згадати положення п. «є»: за злочини з відносно меншим ступенем тяжкості є сенс конструювати санкції з факультативними додатковими покараннями, за злочини з відносно більшим ступенем тяжкості – з обов'язковими [14, с. 30]. Відповідна закономірність, на наше переконання, потребує врахування для вдосконалення санкції ст. 160 КК України. Оскільки позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як додаткове покарання може бути призначене також у випадках, коли воно не передбачене в санкції статті (санкції частини статті) Особливої частини КК України, за умови, що з урахуванням характеру злочину, вчиненого за посадою або у зв'язку із зайняттям певною діяльністю, особи засудженого та інших обставин справи суд визнає за неможливе збереження за ним права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. Тому вбачаємо, що за злочини, передбачені в ч. ч. 2, 3 ст. 160 КК України, які є злочинами середньої тяжкості, обов'язковий додатковий вид покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від 1 до 3 років варто було визначити як додатковий факультативний.

Висновки. Досліджуючи питання узгодженості караності з іншими злочинами проти виборчих і референдних прав та узгодженості злочинів, які також пов'язані з отриманням неправомірної вигоди, можемо констатувати, що під час конструювання санкції, передбаченої ч. ч. 2 та 3 ст. 160 КК України, не враховано як вид основного покарання штраф. Законодавець із цього правила не робить винятку навіть щодо діянь, пов'язаних з отриманням неправомірної вигоди службовими особами. Пропонуємо в ч. 2 ст. 160 КК України визначити штраф від 400 до 600 нмдг з визначенням достатнього простору для індивідуалізації покарання судом та з урахуванням майнового стану винного. Мінімальна межа має бути визначена з урахуванням максимальної межі штрафу як адміністративного стягнення за адміністративні правопорушення, що посягають на здійснення народного волевиявлення та встановлений порядок його забезпечення (відповідна вища межа штрафу передбачена в ст. 212-21 Кодексу України про адміністративні правопорушення).

Водночас вважаємо за доцільне внести пропозиції щодо строків покарання у виді позбавлення волі. Мінімальна межа в санкції, передбаченій ч. 4 ст. 160 КК України, згідно з результатами нашого дослідження, має визначатись від 3 років позбавлення волі. Це зумовлюється такими причинами:

– по-перше, системним упорядкуванням санкцій злочинів проти виборчих і референдних прав, а саме санкції ч. 3 ст. 157 КК України та санкції ч. 4 ст. 160 КК України, оскільки це викликає протиріччя;

– по-друге, дотриманням правила конструювання основного та кваліфікованого складу (за наявності особливо кваліфікованого) злочину щодо співвідношення верхньої межі більш тяжкого покарання основного складу та нижньої межі цього виду покарання у кваліфікованому складі;

– по-третє, дотриманням правила послідовного підвищення інтенсивності кримінально-правового впливу основного та кваліфікованого складу (за наявності особливо кваліфікованого): злочин, передбачений ч. 2 ст. 160 КК України (основний склад), – середньої тяжкості, а злочин, передбачений ч. 4 ст. 160 КК України (кваліфікований склад), – тяжкий злочин.

З огляду на наведені правила конструювання санкції вважаємо за доцільне внести такі зміни у формулювання ч. 4 ст. 160 КК України: «караються обмеженням волі на строк від 3 до 5 років або позбавленням волі на строк від 3 до 6 років із позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від 1 до 3 років».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо посилення відповідальності за порушення виборчих прав громадян): пояснювальна записка до проекту Закону України від 17 квітня 2014 р. / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=50711 (дата звернення: 15.05.2018).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо захисту вільного волевиявлення виборців та посилення відповідальності за порушення виборчого законодавства): пояснювальна записка до проекту Закону України від 6 березня 2018 р. / Верховна Рада України. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63586 (дата звернення: 15.05.2018).
3. Коцюруба О.О. Як в Україні купують виборців і хто за це відповідає: 17 судових вироків (дослідження). URL: <https://glavcom.ua/publications/yak-v-ukrajini-kupuyut-viborciv-i-hto-za-ce-vidpoviv-17-sudovih-virokiv-doslidzhennya-388367.html> (дата звернення: 15.05.2018).
4. Красноголовець С.В. Кримінальна відповідальність за порушення виборчих та референдних прав громадян в Україні та державах Центральної Європи (порівняльний аналіз на прикладі Польщі, Словаччини, Угорщини, Чехії): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Ужгород, 2009. 226 с.
5. Статистична звітність Державної судової адміністрації. Форма № 7 «Звіт про склад засуджених» за 2015 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/Sud_statustuka_Zvit_2015 (дата звернення: 15.05.2018).
6. Статистична звітність Державної судової адміністрації. Форма № 7 «Звіт про склад засуджених» за 2016 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/2016_zvit (дата звернення: 15.05.2018).
7. Статистична звітність Державної судової адміністрації. Форма № 7 «Звіт про склад засуджених» за 2017 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/rik_2017 (дата звернення: 15.05.2018).
8. Статистична звітність Державної судової адміністрації. Форма № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання» за 2015 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/Sud_statustuka_Zvit_2015 (дата звернення: 15.05.2018).

9. Статистична звітність Державної судової адміністрації. Форма № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання» за 2016 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/2016_zvit (дата звернення: 15.05.2018).

10. Статистична звітність Державної судової адміністрації. Форма № 6 «Звіт про кількість осіб, засуджених, виправданих, справи щодо яких закрито, неосудних, до яких застосовано примусові заходи медичного характеру та види кримінального покарання» за 2017 р. URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/tik_2017 (дата звернення: 15.05.2018).

11. Вирок Шевченківського районного суду м. Чернівці в справі № 727/8656/15-к. URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/53305544> (дата звернення: 15.05.2018).

12. Лесниевски-Костарева Т.А. Дифференциация уголовной ответственности. Теория и законодательная практика. 2-е изд., перераб и доп. М.: НОРМА, 2000. 400 с.

13. Шаповалова О.А. Проблемы пенализации злочинів у сфері господарської діяльності: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Х., 2013. 254 с.

14. Орловська Н.А. Санкції кримінально-правових норм: засади та принципи формування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. О., 2012. 40 с.